جام جم

ویژه فرهنگ - هنر
رسانه - جامعه

۵

پنجشنبه ۲۴ آذر ۱۴۰۱ ۶۳۸۲

نگاهی به «کارآگاه خوب»
مجموعه تازه شبکه پنج

حل معماهای پلیسی کره‌ای

۷

نگاهی به سریال‌های پلیسی که روایت متفاوتی دارند

صدا، دوربین، امنیت!

۸

رسانه

نگاهی به برنامه ترکیبی تلویزیون با محوریت افراد ۶۰سال به‌بالا

پیرانه‌سری به سلامتی

۶

جامعه

کارشناسان در گفت‌وگو با «جام جم» در مورد دلایل گرایش به عمل‌های زیبایی بیان کردند

جراحیِ تصویر ذهنی

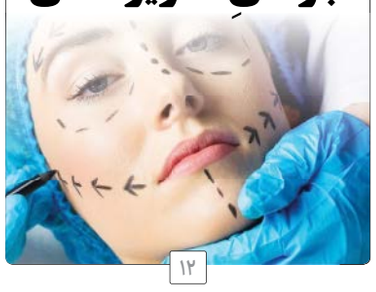

۱۲

فرهنگ

در گفت‌وگو با کارگردانان حاضر در جشنواره سینماحقیقت بررسی شد

تمرکززدایی؛ رمز روایت‌های نو

۱۰

فرهنگ

در گفت‌وگوی «جام جم» با محمدصالح حجت‌الاسلامی، کارگردان مستند «هنرمند واحد ۵» مطرح شد؛

ذهن دائم‌الخلق حبیب‌ا... صادقی

۱۱

یادداشت

افسون «نبرد شناختی»

ملک‌محمد لاری‌زاده
پژوهشگر و فعال رسانه
فرهنگ

ن وَالْقَلَمِ وَما یسْطُرُونَ سوگند به قلم و قسم به چیزی که می‌نویسند؛ امروز جبهه اهریمنی رقبا در تلاش است با استفاده از تئوری‌های سیاست‌بازانه خود و با روشی نو به جنگ علیه بشریت برود و ملت‌های آزاده، حق‌طلب، مستقل، پیشرو و مبارز علیه سیاست‌های‌شان از میدان به‌در کند. براساس تجربه جنگ‌های گذشته (جنگ سخت، نرم، سرد، اقوام، ادیان، مذاهب و...) این بار بدون رد پایی از خود و با جنگ شناختی به فتح سرزمین ما آمده.

شروع جنگ شناختی

این جنگ از طریق منابع اطلاعاتی مانند رسانه‌های اجتماعی، شبکه اینترنت به‌طور استراتژیک گسترش می‌یابد. جنگ شناختی، هنگامی که به‌طور موثر تمرین می‌شود، دارای ماهیت موذیانه‌ای است و درک و واکنش معمولی ما نسبت به حوادث را مختل می‌کند. هیچ‌کس نمی‌تواند بگوید جنگ شناختی چه زمانی رخ می‌دهد. برخلاف دیگر انواع جنگ‌ها، شما وقتی از جنگ شناختی مطلع می‌شوید که آسیب فراوانی از آن دیده‌اید، در جنگ شناختی، تحرکات سایبری دشمن ابتدا افراد را وارد یک جریان فکری کرده و سپس سعی می‌کنند با تشویق و امتیازدهی آنها را به سوی تیم خود جذب کنند. برای دشمن چه چیزی از این بهتر که جامعه رقیب طرفدار او شود؟

هدف جنگ شناختی

انواع جنگ‌ها را کنار هم قرار دهید و آنها را با هم مقایسه کنید. همگی در هدف و مقصود با یکدیگر اتفاق‌نظر دارند، از بین بردن رقیب حال با هر روشی که بهتر و موثرتر باشد اما اهداف اصلی دشمن در جنگ شناختی از بین رفتن اعتماد جامعه نسبت به حاکمیت، نابودکردن نیروهای اجتماعی و سرمایه‌های کاری کشور رقیب است. هدف جنگ شناختی در واقع همان هدف جنگ سخت است که در نهایت از پای درآوردن حریف ختم می‌شود. ولی شیوه تهاجم بسیار متفاوت است. روش عمل در نبرد شناختی مشروعیت‌زدایی، اعتبارزدایی، اعتمادزدایی، قداست‌زدایی، ناامیدسازی و ناکارآمدنمایی است. درواقع ادراک را از افراد می‌گیرند و آنها را دستاویز خود برای رسیدن به هدف می‌کنند، بدون این‌که خود وارد میدان شوند. بنابراین جامعه از جنگ و تبعات آن به‌ستوه آمده و در رنج است اما همچنان با توجه به این‌که در حال مدیریت شدن از سوی دشمن است خود را از درون از بین می‌برد. «جوزف ساموئل نای» محقق و سیاستمدار آمریکایی، مبدع عبارت «قدرت نرم»، قدرت نرم یک کشور را از سه طریق قابل تامین می‌داند: اول فرهنگ، دوم ارزش‌های سیاسی و سوم سیاست خارجه آن کشور.

راه‌های مقابله در جنگ شناختی

بهترین راه برای مقابله در جنگ شناختی، ارتقای آگاهی در میان طیف خاکستری و افزایش هوشیاری عمومی است. شاید تصویر پیش‌رو بهترین درک را از جنگ نرم تداعی کند. در تصویر زیر هر دو شلوار را یک دشمن پاره کرده است. یکی را با جنگ سخت و دیگری را با جنگ شناختی.

تلفات در جنگ شناختی

دلهره‌آورترین قسمت این جنگ اعلام نشده، تلفات انسانی آن است. در جنگ سخت وقتی یک نیروی خودی مورد اصابت دشمن قرار می‌گیرد یک نفر از نیروهای خودی کم می‌شود ولی در جنگ شناختی وقتی یک نیروی خودی مورد اصابت دشمن قرار می‌گیرد، یک نفر از نیروهای خودی کم می‌شود و یک نفر به نیروهای دشمن اضافه می‌شود. حتی بدتر از این، آن‌که فرد مورد اصابت قرار گرفته ممکن است ابراز رضایت کند، چون آنچه را دشمن دوست داشته و دیکته کرده را او هم دوست می‌دارد. شاید هم گروهی را از نیروهای خودی به جبهه دشمن ببرد.

قهرمانان جنگ شناختی

یکی از مؤلفه‌هایی که هر کشوری در جنگ سخت از آن بهره می‌برد، حماسه‌سازی است. معرفی افراد فداکار و ایثارگر موجب تشویق مردم به ایثار و فداکاری برای کشور در جنگ سخت می‌شود ولی در جنگ نرم ایثارگران و قهرمانان چه کسانی هستند؟

در خاتمه یادآور می‌شوم راهکار صحیح مقابله با جنگ شناختی، همان‌گونه که رهبر حکیم و فرزانه انقلاب بارها تاکید فرمودند: «جهاد تبیین» است. اطلاعات دقیق، ایجاد آگاهی و شناخت، روایتگری، تاریخ‌نگاری، اقناع و... مخاطبان را باید اولویت قرار دهیم.

گزارش

آخرین فرصت ضیافت حقیقت

دیدن این مستندهای شانزدهمین جشنواره «سینماحقیقت» را از دست ندهید

اگر در این چند روز گذشته فرصت حضور در پردیس سینمایی ملت و شانزدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های مستند «سینماحقیقت» را پیدا نکردید، امروز می‌توانید در این ضیافت مستند حاضر شوید و فیلم‌های خوب مستندی از سینمای ایران و جهان را تماشا کنید. البته مهمانی واقعیت و حقیقت در سامانه هاشور هم برقرار است و اگر امکان حضور در خانه جشنواره را ندارید، دیدن فیلم‌ها در اکران آنلاین را به شما پیشنهاد می‌دهیم.

گرچه به مرور تقریبا همه این فیلم‌ها در تلویزیون، بسترهای نمایشی آنلاین و در بسته‌های مستند گروه هنر و تجربه اکران خواهند شد اما این نمایش عمومی و گسترده‌تر زمانبر است و باتوجه به حضور بعضی از این آثار در جشنواره‌های داخلی و فستیوال‌های خارجی باید در مقطع زمانی دیگری منتظر اکران آنها باشیم. بنابراین بهترین پیشنهاد ما این است که این نقد را بگیرید و دست از آن نسیه بدارید و داغ، فیلم‌های سینماحقیقت را روی پرده سینما ببینید.

جشنواره این دوره از سینماحقیقت هم از ویژگی تنوع موضوعی قابل اشاره‌ای برخوردار است و حتی می‌توان گفت شاهد گوناگونی بیشتری در موضوعات هستیم.

۲۷ درصد کل آثار موضوعات اجتماعی و شهری، ۱۹ درصد کل آثار ارائه شده در حوزه انقلاب، مقاومت یا دفاع مقدس هستند. ۱۴ درصد مستند پرتره و چهره‌نگاری، ۱۰ درصد مستندهای محیط‌زیست و حیات‌وحش، ۱۰ درصد میراث فرهنگی، ۸ درصد دینی ـ آیینی، ۶ درصد ورزشی، ۶ درصد سیاسی و یک درصد مستندها هم موضوعات متفرقه‌ای دارند.

مسابقه مستند بلند ملی

همان‌طور که بیشترین توجه در جشنواره فیلم فجر به بخش مسابقه اصلی سینمای ایران است، در جشنواره سینماحقیقت هم معمولا بیشترین توجهات نصیب بخش مسابقه مستندهای بلند ملی می‌شود. پیشنهاد ما البته دیدن همه ۱۶ فیلم این بخش و تمامی مستندهای بخش‌های دیگر است تا هم در یک بازه زمانی کوتاه، گلچینی از آثار خوب سینمای ایران در حوزه مستند را ببینید و از این فرصت خوب استفاده کنید. اما اگر قرار به محدودکردن معرفی و پیشنهادها آن هم به‌دلیل محدودیت صفحه باشد، می‌توانید دیدن این مستندها را در اولویت قرار دهید. آثاری که آنها را از میان مستندهای خوب دیگر برگزیده‌ایم و هرکدام می‌توانند دیگر فیلم‌های خوب را در این گزارش نمایندگی کنند.

یک) «خونه مامان شکوه» به کارگردانی مهدی بخشی‌مقدم و تهیه‌کنندگی مهدی شامحمدی از بهترین مستندهای اجتماعی این دوره جشنواره سینماحقیقت است که مسائل و ماجراهای یک کمپ اعتیاد زنان را روایت می‌کند. فیلم گرچه به‌دلیل فضا و حال‌وهوا یادآور نمونه‌ای مثل «هیچ‌کس منتظرت نیست» به کارگردانی محسن اسلام‌زاده و با موضوع مرکز نگهداری زنان کارتن‌خواب است که سال قبل در جشنواره سینماحقیقت تحسین شد و جایزه معاونت اجتماعی ناجا (ناجی هنر) را هم دریافت کرد اما موفق می‌شود مخاطب را با درد و رنج‌های خانم‌های مبتلا به اعتیاد همراه کند و وجهی آسیب‌شناسانه و هشدارگونه داشته باشد. این فیلم علاوه بر بخش مسابقه بلند ملی در بخش بین‌الملل هم حضور دارد.

دو) «برای پس از مرگم» به کارگردانی و تهیه‌کنندگی عبدالرضا نعمت‌اللهی، مستند پرتره‌ای درباره زندگی، افکار و اندیشه‌های روحانی مرحوم و استاد اخلاق علی صفائی حائری معروف به عین‌ـ صاد است که به دلیل نگاه و فکر متفاوتش، حاشیه‌های زیادی در دهه ۶۰ و سال‌های بعد از آن دامنگیرش شد. نعمت‌اللهی همان‌طور که در مستند «مهدی عراقی را بکش» به‌خوبی مخاطب را با حاج مهدی عراقی همراه می‌کند در این مستند هم شناخت نسبتا دقیقی از صفائی حائری می‌دهد. این فیلم علاوه بر بخش مسابقه بلند ملی در بخش جایزه شهید آوینی هم حاضر است.

سه) «برزخی‌ها» به کارگردانی عارف افشار و محصول سازمان هنری رسانه‌ای اوج از آنجاکه سراغ فیلم جنجالی و حاشیه‌ساز برزخی‌ها به کارگردانی ایرج قادری می‌رود، یکی از مستندهای جذاب بخش مسابقه بلند ملی این دوره جشنواره سینماحقیقت است و در مصاحبه با برخی چهره‌های سینمایی، سیاست‌های مدیران فرهنگی و سینمایی دهه ۶۰ در ممنوع‌الکارکردن ستاره‌های قبل از انقلاب را نقد می‌کند.

چهار) «غیرمسکونی» به کارگردانی مسعود زارعیان هم از دیگر مستندهای اجتماعی تماشایی شانزدهمین دوره سینماحقیقت است و چالش‌های یک روحانی جوان را به تصویر می‌کشد که برای حل مشکلات مردم به حاشیه شهر مشهد می‌رود. باتوجه به فضای ملتهب و اجتماعی ماه‌های اخیر، مواجهه با این فیلم می‌تواند در معرفی روحانیت راستین روشنگرانه و در پرکردن شکاف موجود در جامعه موثر باشد.

پنج) «پیله ابریشم» به کارگردانی محسن آقایی و از محصولات سفیرفیلم شاید جنجالی‌ترین مستند این دوره جشنواره سینماحقیقت باشد. ضمن اشاره به اثرات مثبت حضور چنین آثار جسورانه‌ای در جشنواره سینماحقیقت که نشانه فضای باز ایجادشده برای فیلمسازان است، خود طرح موضوع فیلم هم نمره قبولی می‌گیرد. چالش‌هایی که ترنس‌ها با آن مواجه هستند، تا پیش از این جزو موضوعات و مسائل تابو در جامعه بود اما سازندگان پیله ابریشم باب گفت‌وگو درباره این مسأله را باز می‌کنند و نوری به جنبه‌های مختلف این موضوع می‌اندازند.

شش) «دنیای وحشی زاگرس» به کارگردانی فرشاد افشین‌پور که فیلم افتتاحیه این دوره جشنواره سینماحقیقت بود هم از بهترین‌های بخش مسابقه بلند ملی است. فیلمی که روایتی جذاب و تماشایی در فضایی محیط‌زیستی و مرتبط با حیات‌وحش دارد. مستندی که خبر از پیشرفت تصویربرداری، روایت و ساختار آثاری با موضوعاتی از این دست می‌دهد.

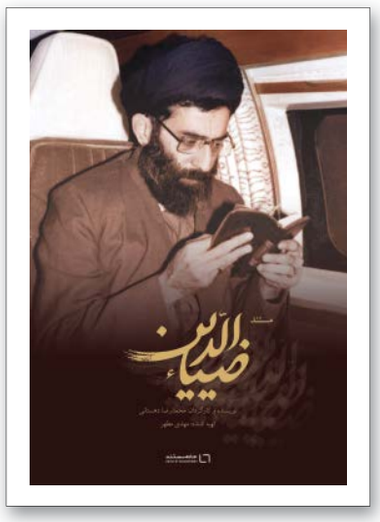

پرتره‌هایی از حاج‌قاسم

سه فیلم از آثار بخش آوینی، به سردار شهید حاج‌قاسم سلیمانی می‌پردازد و نشان می‌دهد چقدر می‌توان از زوایای مختلف به این شخصیت پرداخت.

یک) «ردی از یک مرد» به کارگردانی ساسان فلاح‌فر به سال‌های دور زندگی سردار می‌پردازد که عشایرنشین بود؛ مستندساز به روستای زادگاهش قنات‌ملک در کرمان و میان مردمی می‌رود که هرکدام قصه و ردی از این بزرگمرد در زندگی‌شان دارند تا با آن زبان بی‌تکلف روستایی برای‌مان روایت کنند.

دو) «پاییز پنجاه سالگی» به کارگردانی محسن اسلام‌زاده گرچه از زبان محمد جمالی، از یاران و همرزمان حاج قاسم، روایت می‌شود اما از نگاه و از خلال خاطرات او پرتره‌ای از سردار شهید سلیمانی شکل می‌گیرد.

سه) «قرار روز شانزدهم» به کارگردانی سیدمحمداحسان اصغرزاده موسوی هم روایت صد روز فرماندهی شهید محمدحسین محمدخانی، ملقب به «عمار»، فرمانده جوان تیپ هجومی سیدالشهدا در سوریه از زبان سردار شهید حاج‌قاسم سلیمانی است.

برای خواندن متن کامل گزارش کیوآرکد را اسکن کنید

نکته

جایزه شهید آوینی

یک) «ضیاءالدین» به کارگردانی محمدرضا دهستانی و تهیه‌کنندگی مهدی مطهر اثر ویژه جشنواره امسال است، چرا که به حقایق کمتر شنیده‌شده‌ای از زندگی قرآنی رهبری و نقش ایشان در ترویج و نشر قرآن کریم می‌پردازد. دو) «عملیات دماوند» به کارگردانی احسان مشکور و تهیه‌کنندگی محمد فریدونی از آثار دیدنی این دوره سینماحقیقت و بخش فیلم کوتاه است که با یک ورودی غافلگیرکننده یعنی خبر حضور گوگوش در عمان، به حضور ارتش پهلوی در جنگ ظفار می‌پردازد. سه) «آغازگر یک پایان» به کارگردانی امید حسن‌زاده هم پرتره‌ای درباره آیت‌ا... سیدمحمدباقر صدر است، مجتهد نامدار عراقی و صاحب آثار مهمی چون «فلسفه‌ی ما» و «اقتصاد ما».